

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר חברת מרכז סליקה בנקאי בע"מ

בין:

בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בנק המזרחי

טפחות בע"מ והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, מרכז סליקה בנקאי בע"מ

לפני בקשת פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק" או "חוק ההגבלים העסקיים") להסדר שצדדים לו בנק הפועלים בע"מ ("בנק הפועלים"), בנק לאומי לישראל בע"מ ("בנק לאומי"), בנק דיסקונט בע"מ ("בנק דיסקונט"), בנק מזרחי טפחות בע"מ ("בנק מזרחי") והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ("בנק הבינלאומי"), שעניינו בעלות משותפת במרכז סליקה בנקאי בע"מ ("מס"ב"). החלטת הפטור הראשונה בעניין זה ניתנה ביום 20 ביוני 2002¹ ומאז ניתנו מספר החלטות נוספות, כאשר האחרונה שבהן ניתנה ביום 20 במרץ 2016 ("החלטת הפטור משנת 2016").²

הצדדים להסדר מחזיקים במשותף במס"ב. בנק הפועלים, בנק לאומי ובנק דיסקונט מחזיקים כל אחד ב-25% ממניות מס"ב, ובנק מזרחי והבנק הבינלאומי מחזיקים כל אחד ב-12.5% מהמניות. לפי תקנות ההתאגדות של מס"ב, כל מי שמחזיק ב-10% ממניותיה רשאי למנות חבר בדירקטוריון.

מס"ב היא חברת שירותים משותפת כמשמעות מונח זה בחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 העוסקת, בין היתר, בסליקת חיובים וזיכויים בין בנקים ולקוחותיהם, מתן שירותי מיתוג למאגרי מידע ושירותי העברת עמיתים בין קופות גמל. מס"ב מספקת שירותים לתאגידים בנקאיים וכן עוסקת בסליקת חיובים וזיכויים על פי הרשאה בעבור ארגונים שונים, המבקשים לזכות או לחייב מספר חשבונות בנקאיים בפעימה אחת. תחומי עיסוקה של מס"ב והשפעת פעילותה על התחרות פורטו בהרחבה בהחלטת הפטור בעניינה מיום 22 במאי 2012 ("החלטת הפטור משנת 2012").³

הבנקים המחזיקים במס"ב מחזיקים גם בחברת שירותים משותפת נוספת בשם שירותי בנק אוטומטיים בע"מ ("שב"א"). בדומה למס"ב, גם שב"א מפעילה מערכות תשלומים. מערכות שב"א מאפשרות, בין היתר, איסוף עסקאות בכרטיסי חיוב ממסופים בבתי עסק, העברת אישורים לעסקאות בכרטיסי חיוב, ממשק סליקה בין סולקים למנפיקים של כרטיסי חיוב וכן העברת אישורים לפעולות משיכת מזומן.

¹ החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר בעניין מרכז סליקה בנקאי בע"מ בין בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק המזרחי המאוחד בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ; 2002 הגבלים עסקיים 3014681.

² החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר בעניין מרכז סליקה בנקאי בע"מ בין בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, בנק המזרחי המאוחד בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, מרכז סליקה בנקאי בע"מ; 2016 הגבלים עסקיים 500961.

³ החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר בעניין מרכז סליקה בנקאי בע"מ בין בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק המזרחי המאוחד בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ; 2012 הגבלים עסקיים 5001954.

⁴ שיעורי האחזקה של הבנקים בשב"א שונים משיעורי האחזקה שלהם במס"ב, כדלקמן: בנק לאומי מחזיק 42.2% ממניות שב"א, בנק הפועלים מחזיק 34.5% ממניות שב"א, בנק דיסקונט מחזיק 20% ממניות שב"א והבנק הבינלאומי מחזיק 3.3% ממניות שב"א. בנק מזרחי העביר בעבר את כל מניותיו לבעלי המניות האחרים, אך נותרו לו עדיין זכויות מסוימות בשב"א.

בתקופה האחרונה נבחן תחום מערכות התשלומים בישראל במסגרת מספר ועדות ממשלתיות, ובפרט במסגרת הוועדה להגברת התחרות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים הנפוצים בישראל (להלן: **"ועדת שטרס"**). במהלך תקופה זו, רשות ההגבלים העסקיים לא ביצעה שינויים משמעותיים בתנאים לפעילות של שב"א ושל מס"ב, וזאת מתוך רצון להמתין לסיום עבודת הוועדה ולהשלמת הליך החקיקה של החוק להגברת התחרות לצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, התשע"ז-2017, שאושר על ידי מליאת הכנסת ביום 23.1.2017 (להלן: **"החוק להגברת התחרות בשוק הבנקאות"**).

לפיכך, הוארכו מספר פעמים בתקופה האחרונה החלטות הפטור בעניינה של שב"א,⁵ וזאת עד לקביעת תנאים חדשים לפעילותה בראשית השבוע הנוכחי.⁶ בעניינה של מס"ב, נקבעו בהחלטת הפטור משנת 2016 תנאים דומים לאלו שנקבעו בהחלטת הפטור משנת 2012, לתקופה של שנה וחצי. תנאי החלטת הפטור בעניינה של מס"ב נועדו להתמודד עם התששות התחרותיים העולים מפעילותה, הן במישור התחרות שבין הבנקים המחזיקים בה, שהם חמשת הבנקים הגדולים בישראל, והן במישור התחרות בינם לבין מתחריהם, אשר אינם בעלי מניות במס"ב ושנוקקים לשירותים הייחודיים אותם היא מספקת. בין היתר, נקבעו תנאים התנהגותיים, שמחייבים את מס"ב לספק שירותים גם לגופים שאינם מחזיקים בה, ובתנאים זהים לאלו של בעלי מניותיה.

החוק להגברת התחרות בשוק הבנקאות כלל מספר הוראות הנוגעות באופן ישיר לפעילותה של שב"א. בכלל זה, נקבעו הוראות האוסרות על החזקה של יותר מ-10% מאמצעי השליטה בשב"א בידי בעל מניות יחיד ומטילות חובה על הבנקים למכור את ההחזקות העודפות שלהם בשב"א. כמו כן נקבע שלמשך תקופת הביניים, עד למכירה של ההחזקות העודפות של הבנקים בשב"א, החזקות אלו לא יקנו לבעלי המניות זכויות שליטה בשב"א. הוראות אלה נועדו לאפשר לגופים נוספים, אשר משתתפים או עתידים להשתתף במערכות המופעלות על ידי שב"א, לקחת חלק בקבלת ההחלטות בשב"א.

בעניינה של מס"ב לא נקבעו הוראות ישירות בעקבות ועדת שטרס, אך השינוי במבנה הבעלות בשב"א צפוי להשפיע גם עליה, בכיוון שאינו ברור דיו בשלב זה. ודוק, למס"ב ולשבא מבנה ארגוני משולב ומנכ"ל משותף. מאחר שהן פועלות בתחומים דומים ומצויות בבעלות אותם בעלי מניות, החברות משתפות את השניה בידע, בכוח אדם ובתשתיות מחשוב ותקשורת. השונות שצפויה להיווצר במבנה הבעלות של שתי החברות נוכח דילול אחזקותיהם של הבנקים בשב"א עשויה להפחית את עוצמת הקשרים הארגוניים ואת מידת שיתוף הפעולה ביניהן, ואף עשויה להוביל להתפתחות של תחרות ביניהן בפעילויות מסוימות. הפחתת שיתוף הפעולה בין החברות עשויה אף להתחייב בעתיד מכוח דיני ההגבלים העסקיים. בנוסף,

⁵ החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין : בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ושירותי בנק אוטומטיים בע"מ (25.8.2016) **הגבלים עסקיים 501050**; החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין : בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ושירותי בנק אוטומטיים בע"מ (20.12.2016) **הגבלים עסקיים 501119**.

⁶ החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין : בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ושירותי בנק אוטומטיים בע"מ (24.9.2017) **הגבלים עסקיים 501301**.

שינוי מבנה הבעלות בשב"א עשוי להוביל בתקופה הקרובה גם לביצוע שינויים בהרכב בעלי המניות במס"ב, שאינם ידועים בשלב זה.⁷

נוכת האמור ומאחר שכאמור, מרכיב מרכזי בבחינת פעילותה של מס"ב נוגע למבנה הבעלות בה, אני סבור כי מוטב יהיה להמתין תקופה נוספת של שנה בטרם תתקבל החלטה חדשה בעניינה של מס"ב, כך שפעילותה תיבחן במועד בו יהיה ברור יותר מהו מבנה הבעלות בחברה ומהי מסגרת שיתוף הפעולה בגינה מתבקש הפטור.

סוף דבר

מכל האמור לעיל, לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים ובהתאם לסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, החלטתי להאריך את תוקף החלטת הפטור משנת 2016 על כל תנאיה, וזאת למשך שנה אחת, קרי עד ליום 27.9.2018.

אורי שוורץ

מ"מ הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ת' בתשרי התשע"ח
28 בספטמבר 2017

⁷ בהקשר זה יצוין כי לאחרונה התקיימו מגעים למיזוג בין שב"א למס"ב, שעל פי המידע המצוי לפניי בעת הזו לא עלו לכדי הסכמה.